ורבי יוסי [א]אוסר ואם יש לו בית קיבול כתיתין טמא סמוכות שלו טמאין מדרס [ב]ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן בעזרה כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן בעזרה (א)לוקטמין טהורין ואין יוצאין בהן: **גמ׳** אמר ליה רבא לרב נחמן (ב)היכי תנן אמר ליה לא ידענא (ג)הילכתא מאי אמר ליה לא ידענא איתמר אמר שמואל אין הקיטע וכן אמר רב הונא אין הקיטע אמר רב יוסף הואיל ואמר שמואל אין הקיטע ואמר רב הונא אין הקיטע אנן נמי ניתני אין הקיטע מתקיף לה רבא בר שירא לא שמיע להו הא דמתני ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב בקיטונא דבי רב אין הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר׳ מאיר ור׳ יוסי מתיר ומחוי ליה רב איפוך אמר רב נחמן בר יצחק וסימנא סמך סמך (א) ואף שמואל הדר ביה דתנן (ד)חלצה בסנדל שאינו שלו בסנדל של עץ או של שמאל בימין חליצה כשרה ואמרינן מאן תנא אמר שמואל ר״מ היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר״מ ר׳ יוסי אוסר ואף רב הונא הדר ביה דתניא (ה)סנדל של סיידין טמא מדרס ואשה חולצת בו ויוצאין בו בשבת דברי ר״ע ולא הודו לו [א] והתניא הודו לו אמר רב הונא מאן הודו לו ר׳ מאיר ומאן לא הודו לו ר׳ יוסי° (ו)(אמר רב יוסף) מאן לא הודו לו ר׳ יוחנן בן נורי (ז)דתנן [ב] (ח)כוורת של קש ושפופרת של קנים ר״ע מטמא ור׳ יוחנן בן נורי מטהר אמר מר [ג]סנדל של סיידין טמא מדרס הא לאו להילוכא עבידי אמר רב אחא בר רב עולא שכן הסייד מטייל בו עד שמגיע לביתו: [ד]ואם יש לו בית קיבול כתיתין טמא: אמר אביי טמא טומאת מת ואין טמא מדרס רבא אמר [ה]אף טמא מדרס אמר רבא מנא אמינא לה (ט)דתנן [ו]עגלה של קטן טמאה מדרס ואביי אמר התם סמיך עילויה הכא לא סמיך עילויה אמר אביי מנא אמינא לה דתניא [ז]מקל של זקנים טהור מכלום ורבא התם

לתרוצי

ור׳ יוסי אוסר. דלאו תכשיט הוא: **ואם יש לו בית קבול כתיתין.** שנחקק בו כדי קיבול כתיתין של בגדים רכין ומוכין להניח ראש שוקו עליהן: **טמא.** מקבל טומאת מגע. אבל אם אין לו אלא בית קבול ראש שוקו ואינו מניח שם כתיתין לאו בית קבול לטומאה (ב) והוה ליה כפשוטי כלי עץ ודומיא דשק בעינן שקבול שלו עשוי לטלטל על ידו מה שנותנין לתוכו °אבל שוקו אינו מיטלטל ע״ג הכלי: **סמוכות שלו.** סמוכות של קיטע. יש קיטע בשתי רגליו מהלך על שוקיו ועל ארכובותיו ועושה סמוכות של עור לשוקיו: **טמאין מדרס.** אם זב הוא דהא לסמיכת גופו עביד ומדרס הזב עושה אב הטומאה: **ויוצאין בהן בשבת.** דתכשיט דידיה הוא: **ונכנסין בהן לעזרה.** דאע״ג דתנן (ברכות דף נד.) לא יכנס אדם להר הבית במנעלו הני לאו מנעל נינהו דלאו בראש רגלו הן: **כסא.** יש קיטע שיבשו וכווצו גידי שוקיו ואפי׳ על ארכובותיו אינו יכול לילך ועושין כמין כסא נמוך ויושב עליו וכשהוא מהלך נסמך על ידיו בספסלים קטנים ועוקר גופו מן הארץ ודוחף לפניו וחוזר ונח על אחוריו והכסא קשור לו מאחוריו: **סמוכות.** של אותו קיטע. עושה לה סמוכות של עור או של עץ לראשי שוקיו או רגליו התלויין וכשהוא נשען על ידיו ועוקר עצמו נשען גם על רגליו קצת: **ואין יוצאין בהן בשבת.** רבותינו אומרים מפני שאינם צריכין לו כל כך ולא נהירא לי טעמא. ואיכא למימר דאיידי דתלו ולא מנחי אארעא זימנין דמשתלפי: **ואין נכנסין בהן בעזרה.** דמנעל נינהו: **לוקטמין.** טלמשק״א נעשין לשחוק להבעית תינוקות: **טהורים.** מלקבל טומאה דאינו לא כלי תשמיש ולא תכשיט: **גמ׳ היכי תנן.** הקיטע יוצא ורבי יוסי אוסר או אין הקיטע יוצא ורבי יוסי מתיר: בר שירא: **קיטונא.** חדר קטן של בית המדרש: **סמך סמך.** ר׳ יוסי אוסר שתי תיבות שיש בהן סמך סמך זו אצל זו: **או של שמאל בימין.** סנדל של שמאל נעל בימין וחלצה דחליצה בימין הוא דגמר רגל רגל ממצורע: **מאן תנא.** דסנדל של עץ חשיב נעלו: **סנדל של סיידין.** מוכרי סיד וכשמתעסקין בו נועלין אותו ושל עץ הוא מפני שהסיד שורף את העור: **ואמר רב הונא** גרסי׳: **מאן הודו לו ר׳ מאיר.** דאמר הקיטע יוצא בקב שלו: **ור׳ יוחנן בן נורי מטהר.** דלאו אורחא לעשות מקש אלא מקנים ומנעל נמי לאו אורחיה מעץ אלא מעור זה לשון רבותי. ולי נראה סנדל של סיידין של קש הוא ור׳ יוחנן בן נורי מטהר בכלי קש דלאו עץ נינהו ור׳ עקיבא כעץ חשיב להו דקשין הן: **קש.** זנבות השבלים: **ואין טמא מדרס.** דלא מסתמיך עליה. הא דנקט טומאת מת ה״ה לכל טומאת מגע אלא משום דאמר אין טמא מדרס שהוא אב הטומאה נקט נמי טומאת מת והכי קאמר נעשה אב הטומאה ע״י מת דכלי עץ שיש לו בית קבול הוא ומקבל כל טומאת מגע ואהל ועל ידי כל הטומאות הוא נעשה ראשון ועל ידי מת שהוא אבי אבות הטומאה נעשה אב הטומאה ואין נעשה אב הטומאה ע״י מדרס דקסבר לאו לסמיכה עבידי אלא לתכשיט ואומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: **עגלה של קטן.** לשחק בה ולטלטלו עליה: **טמאה מדרס.** הואיל ופעמים שיושב עליה. והאי נמי זימנין דמסתמיך עליה: **טהור מכלום.** לא מדרס ולא שאר טומאה לא מטמא מדרס משום דלאו לסמיכה עביד שעל רגלו מהלך ואע״ג דמיסתמיך עליה לפרקים ושאר טומאה נמי לא דפשוטי כלי עץ הוא. אלמא אע״ג דזימנין דמסתמיך עליה הואיל ועיקר עשייתה אינה לכך אינה טמאה מדרס. ואין לומר משום דפשוט הוא יהא טהור ממדרס דלא הוזכרה טהרת פשוטי כלי עץ אלא לטומאת מגע ואהל דטעמא משום דאיתקש לשק הוא וגבי מת ושרצים הויא היקישא:

לתרוצי

סנדל של סיידין. פ״ה מוכרי הסיד וכשמתעסקין בסיד נועלין אותו ושל עץ הוא מפני שהסיד שורף את העור זה לשון רבותי ול״נ סנדל סיידין של קש הוא וכפי׳ זה נראה דהכי תניא בתוספתא(י) סנדל של קש ר׳ עקיבא מטמא כו׳:

טמא מדרס ולא הודו לו. וא״ת ואמאי לא הודו לו ומי גרע מכופת שאור שיחדו לישיבה דקיי״ל(כ) דטמא מדרס דגבי מדרס לא בעינן דומיא דשק דכל דבר המיוחד למדרס טמא מדרס וי״ל דללשון שפירש רש״י של קש הוא ניחא דכיון דלאו בר קיימא הוא אינו טמא[א] ולא דמי לכופת שאור שהוא בר קיימא[ב] והכי אשכחן במשניות(ל) דקתני גבי האלון והאגוז ורימון שחקקום תינוקות למוד בהן עפר שמקבלין טומאה ואילו גבי לפת ואתרוג שחקקו קתני(מ) שאין מקבלין טומאה לפי שאינן מתקיימין וללשון שפירש שסנדל הוי של עץ קשה שהרי ראוי הוא להתקיים כיון שהוא של עץ ושמא י״ל דהיינו טעמא דמטהר סנדל דלא חשיב עביד להילוכא מה שמטייל בו הואיל ואין רגילות לעשות מנעל להילוך כמותו דכוותה בשפופרת כיון שאין רגילות לעשותה מקנים לא חשיבה כלי ולא דמי לכופת שרגילות לעשות לישיבה כמותה: **כוורת** הקש ושפופרת של קנים ר״ע מטמא. ואם תאמר והיכי מטמא (נ) (לענין טמא מת) כיון דלא חזי לישיבה לא מטמא מדרס ולענין טומאת מת הא לא כתיב בפרשה אלא כלי עץ ועור ובגד ושק וי״ל דקש נמי חשיב של עץ כדאמר (ברכות דף מ.) פרי[ג] שאכל אדם הראשון חטה היתה אי נמי הך טומאה דרבנן היא[ד]: **ורבי יוחנן** מטהר. לפירוש אחרון שפי׳ בקונטרס דסנדל של קש הוא[ה] מדמי שפיר כוורת לסנדל של סיידין[ו] ולאידך פירושא שפי׳ דסנדל של עץ הוא נ״ל דמייתי הכי דכי היכי דר׳ יוחנן מטהר בכוורת של קש לפי שאין רגילות לעשותה מקש[ז] הכי נמי במנעל של סיידין לפי שאין רגילות לעשות מנעל של עץ[ח] מטהר: **והא** לאו להילוכא עביד. הקשה הר״ר אליעזר ממיץ לרשב״א [ט]מאי פריך[י] והלא משעת מלאכתו הוא מהלך בו[יא] ולכך הוא נעשה ותירץ לו[יב] דסנדל של סיידין לאו לנעול עשוי אלא אחד מכלי אומנתו של סיידין הוא ועשוי כעין סנדל [יג]ויכול לתת רגלו בתוכו לנועלו אך אין עשוי רק לטוח בו את הבית ופעמים שנועל בו ומטייל בו עד שיגיע לביתו ולהכי פריך והא לאו להילוכא כו׳[יד] ור״י פירש[טו] הואיל ואין עשוי כלל לנעילה[טז] רק לשמור מנעליו שלא ישרפו בסיד [יז]לאו להילוכא עביד[יח] ומכל מקום משני לו שכן הסייד כו׳[יט]:

רבא אמר אף טמא טומאת מדרס. פי׳ הרב פור״ת הא דלא קתני ברישא דמתניתין ואם יש לו בית קיבול כתיתין טמא מדרס כדקתני בסיפא משום דהוה משמע אבל אם אין לו בית קיבול טהור מן המדרס אבל טמא טומאת מת[כ] ולא היא דהא פשוטי כלי עץ הוא ולהכי תנא טמא סתמא דבכה״ג טמא הא אין לו בית קיבול כתיתין טהור לגמרי[כא] וא״ת למה לי בית קיבול כתיתין תיפוק ליה דכל הטמא מדרס טמא טומאת מת[כב] (ס) וי״ל דבית קיבול כתיתין עושין אותו ראוי למדרס[כג]:

עגלה של קטן. פ״ה עגלה[כד] שהקטן יושב עליה ול״נ דא״כ מאי קמ״ל פשיטא דאין לך מיוחד למדרס גדול מזה[כה] לכך נ״ל דהיינו עגלה שעושין לקטן להתלמד להלך[כו] טמאה מדרס דנשען עליה[כז]:

קישורי

מסורת הש״ם

א) [במשנה שבמשניות אית׳ אנקטמין ובערוך כתב כדהכא], ב) [שבועות מז.], ג) [שם], ד) יבמות קב., ה) עדיות פ״ב מ״ח תוספתא דכלים ב״ב פ״ד [ע״ש], ו) [נ״ל רב יוסף אמר], ז) שם, ח) [בפי״ז דכלים מי״ז תנן מחלצת הקש ושפופרת הקש ר״ע מטמא ור״י בן נורי מטהר וע״ש בפי׳ הר״ש ד״ה ר״ע ולכאורה נראה שצ״ל דתניא כוורת וכו׳], ט) ביצה כג:, י) [כלים ב״ב פ״ד], כ) [חולין קכט.], ל) [כלים פי״ז מט״ו], מ) [בתוספתא דכלים ב״מ פ״ז ה״ג], נ) בס״י ליתא, ס) [כדאיתא נדה מט.],

הגהות הב״ח

(א) גמרא וסימנא סמך סמך. נ״ב עי׳ בפ׳ ח׳ שרצים דף קי ע״א במ״ש התוספו׳ בד״ה סיסאני: (ב) רש״י ד״ה טמא מקבל וכו׳ לטומאה הוא והוה וכו׳ דדומיא דשק:

לעזי רש״י

טלמשק״א [טלימשי״א]. מַסֵּכָה.

מוסף רש״י

עגלה של קטן. שעושין לו לשחוק ויושב עליה ומטלטלין אותו עליה (ביצה כג:). טמאה מדרס. אם התינוק זב נעשית העגלה אב הטומאה, דמיוחדת לישיבה היא, דהא סומך קטן עליה, נמצאת שהיא מיוחדת לו לישיבה ואין אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו, דאילו לא מיחדא להכי לא הוית אב הטומאה, כדתניא (לעיל נט.) יכול כפה סאה וישב עליה כו׳ (ביצה שם).

רב נסים גאון

סמיכות שלו אין נכנסין בהן לעזרה. מחמת מה שנאמרה בפרק הרואה מקום במסכת ברכות ולא יכנס בה להר הבית במקלו ובמנעלו.

רבינו חננאל

קטן בשבת, ועלתה בתיקו. הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר, ורבי יוסי אוסר. וכדאוקמה(א) ומחתי בה סימנא סמך סמך כלומר ר׳ יוסי אוסר, [ק]סבר הקב של קיטע (אינו) חשוב כסנדל ואסור לצאת בו ביוה״כ. והיינו טעמא דר׳ יוסי דאסר בשבת גזרה דלמא משתמיט ואתי לאתויי ד׳ אמות ברה״ר (כו׳). ושמואל נמי ורב יוסף הדרו ואוקמוה למתניתין הקטע יוצא דברי ר״מ. סנדל של סיידין. פי׳ הסייד כשהוא סד קרקעית הבית בסיד נועל סנדלו של עץ ברגלו כדי שלא יהא הסיד אוכל ברגלו. בית קיבול כתיתין. פי׳ חקוק בתוך הקב חקיקה להיות הכתיתין ומוגלא הזבה מרגלו זבין [ו]מתקבצין באותה החקיקה ולא יהו מצערין אותו בארכובותיו. אמר אביי טמא טומאת מת מפני שיש בו בית קבול והוי כלי. רבא אמר אף טמא מדרס כמו עגלה של קטן יוצאין בהן בשבת כי אינם משא וכלים הם.

א) הובא בא״ז בשם רבינו.

עין משפט נר מצוה

עז א מיי׳ פי״ט מהל׳ שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סימן שא סעיף טו:

עח ב שם סעיף טז:

עט ג מיי׳ פכ״ה מהל׳ כלים הלכה יח:

פ ד ה שם הלכה יט:

פא ו שם הלכה טז:

פב ז שם הלכה יז:

גליון הש״ם

גמ׳ אמר רב יוסף מאן לא הודו לו. ברמב״ן במלחמות רפ״ח דיומא גרס כאן רבא אמר: רש״י ד״ה טמא וכו׳ אבל שוקו אינו מיטלטל. עיין לקמן דף פא ע״א תוס׳ ד״ה חפי פותחות:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ והתניא. נ״ב והתנן. מתני׳ בעדיות:

[ב] שם (כוורת של קש ושפופרת של קנים) תא״מ ונ״ב מחלצת הקש ושפופרת הקש ועיין בפי״ז דכלים:

מוסף תוספות

א. דאין תורת כלי עליו. רשב״א. ב. ור׳ עקיבא סבר דכיון דמתקיימין לפי שעה כלים גמורים הן. רשב״א. ג. עץ הדעת. ריטב״א. ד. שעשאום כשל עץ הואיל וקשים כעץ. ריטב״א. ה. ור׳ יוחנן מטהר בכלי קש דלאו עץ הוא ואין לנו אלא מה שנכתב בפרשה. ריטב״א. ו. ולר׳ יוחנן אינו מטמא. ריטב״א. ז. לא חשיב כלי. ריטב״א. ח. אלא מעור לאו סנדל הוא ולפיכך. ריטב״א. ט. כי לפי מה שפירש רש״י דסנדל של סיידין נועלים אותו הסיידין כשמתעסקין בו. ריטב״א. י. תלמודא דלאו להילוכא עביד. ריטב״א. יא. כשעושה מלאכתו ושורף את הסיד או כשטח את הבית. תוס׳ הרא״ש. יב. כי בודאי אין לפרש כפירוש רש״י ז״ל. ריטב״א. יג. ולמטה הוא ארוך ורחב בשולי המנעל ובית יד מקיפו ומכניס בו ידו כשהוא טח את הבית. תוס׳ הרא״ש. יד. אלא לעשות בו מלאכה. תוס׳ הרא״ש. טו. ליישב פירוש רש״י דהכי פריך. תוס׳ הרא״ש. טז. להנאתו לצורך הילוכו. תוס׳ הרא״ש. יז. ולהכי פריך והא. ריטב״א. יח. שאין רגילות לנועלו אלא מעל למנעליו לצורך שמירתם. ריטב״א. יט. כלומר פעמים שאין לו מנעל ונועל אותו עד ביתו במקום מנעלים גמורים. ריטב״א. כ. דמשום מדרס דבעינן שישען עליו בעינן קבול כתותין אבל לגבי טומאת מת לא בעינן קבול כתותין דקבול שוקו חשיב קבול. ריטב״א. כא. לפי שאינו נסמך עליו כלל כשאין בו כתיתין. תוס׳ הרא״ש. כב. [ו]לגבי מדרסאות אפילו פשוטי כלי עץ טמאים כדאיתא בבכורות (לח.) בהדיא. ריטב״א. כג. כי כשאין בית קבול כתיתין מצערו ואינו יכול לישען עליו ולא חשיב מדרס. ריטב״א. כד. שהיא עשויה לשחק בה ולהדריכו עליה ופעמים. ריטב״א. כה. והיכי מדמה ליה רבא לקב הקיטע. ריטב״א. כו. ועומדת על שלשה גלגלים והקטן אוחז בה בשתי ידיו. תוס׳ הרא״ש. והיא מתגלגלת לפניו עם האיש הגדול המלמדו שמושכו ומסייעו ופעמים שנשען עליה לבדו. ריטב״א. כז. ואביי דחה דהתם זמנין דסמיך עליה לגמרי לפי שעה אבל הכא לא סמיך על הקב כלל. ריטב״א.